

MORAYLEISTYKSEN RAJOITUKSET

Osoitin vääräksi Kari Suomen (KS) alkuperäisen, poikkeuksettomaksi väitetyn morayleistyksen esittämällä kaksi eriluonteista vastaesimerkkiä. Toinen oli *e*-vartaloinen kieltoverbi. Sen vartalossa *e*-ei ole kahta soinnillista moraa, kuten yleistyksen edellytti.

KS ei pidä kieltoverbiargumenttiani varten ottettavana vedoten kieltoverbin idiosynkraattisiin morfosyntaktisiin ominaisuuksiin. Silti hän formuloi uuden yleistyksensä näin:

- (1) »Sanojen täysiä muotoja koskevat seuraavat kaksi rajoitusta: minimaalinen, luokassaan ei-poikkeuksellinen avoimen sanaluokan supisuomalainen tai

lainasana koostuu vähintään kahdesta soinnillisesta morasta, muunlainen minimaalinen sana kahdesta foneemisegmentistä. Minimaalinen, redusoidun sanan sisältävä puhunnos koostuu vastaavasti kahdesta foneemisegmentistä. Sanoilla on kuitenkin myös redusoituja muotoja, jolloin minimaalisen sanan ja puhunnoksen täytyy koostua vähintään kahdesta äännesegmentistä, joista edellinen on [ʔ] ja jälkimmäinen vokaalifoneemi. Näille rajoituksille ei tietääkseni ole poikkeuksia.»

Sana »ei-poikkeuksellinen» viittaa juuri kieltoverbiin. Mutta sulkemalla nyt kieltoverbin yleistyksensä ulkopuolelle KS on *de facto* ottanut ensimmäisen argumenttini

▷

varteen. On kontradiktorista samaan hen-
genvetoon väittää, ettei argumentti ollut
varteen otettava.

KS:n alkuperäisen yleistyksen toinen
momentti väittää, ettei ole vain yhden soin-
nillisen moran sisältäviä lainasanoja. KS ei
»muista koskaan kuullee[nsa]», että esittä-
mäni vastaesimerkit *cis* jne. esiintyisivät
itsenäisinä sanoina, mistä syystä ne eivät
»esiintyne vapaina morfeemeina» vaan
pelkästään jäännösmorfeemeina yhdys-
sanoissa, kuten *cis-molli*. Tosiasiallisesti ne
ovat kuitenkin yleisiä itsenäisinä sanoina,
kuten jokainen voi todeta vaikkapa goog-
laamalla: *perussävelenä on cis; suuri cis;*
ohjelman alin cis. Nämä vastaesimerkkini
jäävät siis voimaan ja yleistykseen (1) tar-
vitaan lainasanojen osalta tarkennuksia.

KS:n alkuperäinen yleistys koski vain
sanojen perusmuotoja. Uusi formulointi
(1) on tarkoitettu kattamaan kaikki puhun-
nokset, redusoituneetkin. KS mainitsee itse
vastaesimerkit *en* ja *on*, jotka redusoituneina
voivat reaalistua ilman loppukonsonanttia,
jolloin niihin KS:n mukaan liittyy pakollin-
nen sananalkuinen glottaaliklusiili. Täten
toteutuisi suomen kielen arveltu minimaal-
isen puhunnoksen kaksisegmenttisyuden
vaatimus.

Perusteluna KS viittaa yksilöimättömiin
havaintoihinsa. Tämä ei riitä näytöksi, kos-
ka väite on ristiriidassa sen kanssa, mitä
Terho Itkosen (1964) laajat kenttätutkimuk-
set osoittivat. Itkosen mukaan glottaalinen

aluke eri muodoissaan on nimenomaan
savolaismurteiden ominaisuus, joka on
melkein tuntematon useimmissa muissa
murteissa, ja se on erityisen harvinainen
puhunnoksen alussa (mts. 254–255). Jos
Itkonen onkin väärässä tai jos kieli on tältä
osin muuttunut 40 vuodessa, todistustaakka
on Kari Suomella.

Riidoin formuloinnin (1) kanssa KS on
äskettäin väittänyt, että glottaaliklusiili ei
ollenkaan esiintyisi yksinäiskonsonantin
mittaisena (Suomi, Toivanen ja Ylitalo
2006: 184). Jo Itkosen laaja aineisto osoit-
taa tämän väitteen vääräksi. ■

FRED KARLSSON

Yleisen kielitieteen laitos

PL 9 (Siltavuorenpenger 20 A)

00014 Helsingin yliopisto

Sähköposti: ks. [www.ling.helsinki.fi/](http://www.ling.helsinki.fi/~fkarlss)

~fkarlss

LÄHTEET

ITKONEN, TERHO 1964: *Proto-Finnic final
consonants: Their history in the
Finnic languages with particular
reference to the Finnish dialects.*
*I:1. Introduction. The history of -k
in Finnish.* Helsinki 1964.

SUOMI, KARI – TOIVANEN, JUHANI – YLITALO,
RIIKKA 2006: *Fonetiikan ja suomen
äänneopin perusteet.* Tampere: Gau-
deamus.